

Прикази Reviews

Живот у сивилу: приказ књиге Тихане Рубић *Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије*

У издању Хрватског етнoлошког друштва 2017. године објављена је књига Тихане Рубић *Незапосленост у граду – антропологија рада и неформалне економије*. Књига је 2018. године добила награду ХЕД „Milovan Gavazzi“ за изузетна остварења у промовисању етнологије у категорији научни и наставни рад. Ауторка је запослена као доценткиња на Одејку за етнологију и културну антропологију Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу.

На самом почетку књиге Рубић истиче да хрватској етнологији недостају прикази манифестација незапослености утемељене на дубљим проматрањима начина живота сагледаног на друштвеном микронивоу. Она износи схватање да конвенционалне квалитативне социолошке и економске анализе не дају потпуну и јасну слику живота људи без запослења у Хрватској. Ауторка феномен незапослености жели да сагледа и проматра у његовој пуној сложености и слојевитости, смештеног у контексте породичне свакодневице и активности појединаца који опстају у домену неформалне економије, односно у сивој зони савременог тржишта рада. Ауторка настоји да етнoлошким пристуом, блиским проматрањем и учествовањем у животима људи који су без конвенционалног посла, боље схвати и опише идентитетски и вредносно-симболички ниво незапослености, као појаву која поседује сопствена друштвено-културна значења. Рубић залази иза статистике и разоткрива показатеље живе стварности, текуће свакодневице незапослених људи у Хрватској, а заправо на читавом простору некадашње Југославије. Она у први план истиче појединачна и породична искуства људи са којима је боравила на терену, односно колективне дискурзивне и вредносно-симболичке нивое на којима се обликују и одржавају искуства незапослених особа.

Основни задатак кога се Тихана Рубић подухвата јесте да расветли појединачна и породична искуства незапослености, неформалне економије и породичних односа. Она нагласак ставља на социокултурне аспекте незапослености и на сагледавање значења различитих културних категорија, попут друштвене правде, стратегија отпора, потрошње, самоидентификације, солидарности и тако даље. Ауторка настоји да незапосленост постави у средиште научне пажње, па да деконструише и критички анализира њене елементе. Преиспитујући устаљена мишљења о незапослености и схватањима у вези људи који немају конвенционалне послове, закључује да се незапосленост као тема у јавном дискурсу, политичком и медијском простору мењала током последњих четврт века. Рубић настоји да схвати механизме којима су се радници од почетка деведесетих година прошлог века носили са сопственом позицијом. Заправо, у

средишту њене пажње су стратегије преживљавања и механизми осмишљавања живота мимо регуларних економских токова.

Тихана Рубић своје истраживање спроводи у једном неименованом загребачком предграђу које подсећа на бројна предграђа великих градова који имају посусталу или већ сахрањену индустрију. У средишту пажње истраживања налази се позиција појединца у мрежи односа које он гради са породицом и блиским окружењем, утицај незапослености на породични и лични живот, односно на идентитет особе.

Након *Увода* у коме описује основни проблем схватања дуготрајне незапослености, у другом поглављу *Полазишта и циљеви истраживања* ауторка савремену незапосленост илуструје на уобичајен, статистички начин и смешта је у национални контекст. Такође, детаљно представља и концепте транзиције, кризе, породице и неформалне економије. У наредном поглављу, *Методолошки оквир и напомене*, ауторка описује сопствена полазишта и циљеве рада, као и структуру материјала који приказује. Потом, приказане су теорије и литература на које се истраживање ослања. Након тога, у четвртном поглављу *Истраживање: грађа, анализа и интерпретација*, следе приказ грађе, анализа и интерпретација прикупљеног материјала. Четврто поглавље обухвата све оно што помаже у схватању студија случаја, које ће уследити на крају књиге. Социјализам и транзиција су два доминантна сегмента и концепти који описују начин живота у две историјске, економске и културне епохе у Хрватској, али и у остатку некадашње Југославије. Ауторка пореди незапосленост у комунистичкој Југославији и капиталистичкој Хрватској бавећи се економским, структурним, социокултурним и симболичким аспектима дуготрајне незапослености. Поглавље, као и читава књига, настоји да проблематизује слику о генерацији „изгубљених“, „жртвованих“ и „заборављених“ радника који су током прве половине деведесетих година остали без посла. Напослетку, понуђене су две студије случаја, односно *Закључак*. Рубић подвлачи да је незапосленост комплексан и слојевит феномен, а да је популација незапослених изузетно хетерогена. Такође, подвлачи схватање да незапослени поседују специфичну врсту материјалног, социјалног и симболичког интегритета, односно да нису искључиво „трпећа“ популација.

Књига *Незапосленост у граду* приказује ефекте дуготрајне незапослености на појединце и њихове породице и разоткрива стратегије преживљавања и начине борбе са околностима у којима се они налазе. Ауторка незапослене људе показује у другачијем светлу од устаљеног, оног које их означава као жртве транзиције и укупних друштвено-економских односа. Књига је важна као пример бављења антропологијом у урбаним срединама које су дефинисане изузетно сложеним и слојевитим културним, економским, социјалним и политичким контекстима, односно околностима које дефинишу савремене облике и начине живљења. *Незапосленост у граду* даје сопствени допринос у домену проучавања континуиране културно-политичке транзиције постсоцијалистичких земаља и настојања њихових заједница да преживе и опстану.

Милан Томашевић